

Hið opinber, atvinnulífið og nærsamfélagið

Páll S. Brynjarsson

28.11 2008

Áskoranir fyrir landsbyggðina

- Atvinnulífið; er hluti af alþjóðlegum markaði og verður að aðlaga sig þeirri staðreynd. Störfum við frumvinnslu fækkar ört.
- Opinber þjónusta; samþjöppun og meiri markaðsvæðing "New public management", sterkt ríkisvald og veikburða sveitarfélög
- Nærsamfélagið; Smáar einingar, auknar kröfur, minnkandi félagsauður og samheldni.

Lykilþættir í byggðapróun?

- Rannsókn Bennett og McCoshans
- Þrjú lykilaðilar "heima í héraði" sem stýra viðbrögðum við breytingum og hvaða áhrif þær munu hafa
 - Atvinnulífið
 - Hið opinbera
 - Nærsamfélagið
 - Samstarf og samvinna þessara aðila

Hver er geta landsbyggðarinnar til að mæta áskorunum?

- Geta landsbyggðarinnar er í raun summan af getu áður nefndra aðila sem og hæfileiki þeirra til að starfa saman.
- Því þarf að vera til samstarfsvettvangur fyrir aðilana.
- Atvinnuþróunarfélögin kjörinn samstarfsvettvangur
- Það er þörf fyrir öflugan byggðastefnu!!

Af hverju byggðastefna?

- Markmið stjórnvalda er að stuðla að stöðugleika í búsetumynstri og draga úr fólksflutningum frá landsbyggðinni. Áhersla á eflingu atvinnulífsins og jafnræði íbúanna.

Byggðastefna á Íslandi

- Byggðastefna á Norðurlöndunum skilgreind sem stefna sem er sérstaklega sniðin að dreifbýlum svæðum fjarri höfuðborginni.
- Upphaf byggðastefnu á Íslandi má rekja til sjötta áratugarins.
 - 1962 Atvinnuþróunarsjóður
 - 1972 Framkvæmdastofnun
 - 1985 Byggðastofnun

Mismunandi áherslur í byggðastefnu

- Miðstýrðar aðgerðir; hagvöxtur notaður til að byggja upp atvinnulífið á landsbyggðinni.
 - Uppbygging atvinnulífsins
 - Vaxtakjarnar
- Aðgerðir sem byggja á frumkvæði heimamanna
 - Verkefni þar sem heimaaðilar eru virkjaðir
 - Samstarf smá-fyrirtækja "klasar" og áhersla á stuðningskerfi atvinnulífsins

Breyttar áherslur í byggðastefnu Evrópulanda

- Öflugir byggðakjarnar "Dynamiske regioner"
- Ríkisvaldið verður að taka þátt í að efla landsbyggðina "Garðyrkjumaðurinn"
- Efla frumkvæði heimamanna – samstarf heima fyrir "Partnerskap".
- Sveigjanleg byggðastefna sem taki mið af mismundandi þörfum svæða

Byggðastefna framtíðarinnar

- Hlutverk ríkisins
 - Veita fjármagni til ýmissa þróunarverkefna sem bæta búsetuskilyrði á landsbyggðinni
 - Samræma stefnu ráðuneyta í byggðamálum
 - Byggða- og sveitarstjórnsmál heyri undir sama ráðuneyti
 - Bæta samgöngur

Hvað ræður búsetuvali fólks?

- Öflugt og fjölbreytt atvinnulíf
- Góð opinber þjónusta og önnur þjónusta
- Góðar samgöngur-vegir og net
- Vel skipulögð hverfi og fjölbreyttir möguleikar varðandi húsnæði
- Góðir möguleikar til afþreyingar og útivistar
- Samfélagið einkennist af jákvæðni, trausti og taki vel á móti nýjum íbúum
- Öflugt félagslíf
- Góðar samgöngur og stutt að fara til borga eða stærri bæja.

Byggðastefna framtíðarinnar

- Ábyrgð heimaaðila á eigin þróun
 - Flytja þarf verkefni, ábyrgð, vald og fjármagn frá ríkisvaldinu til sveitarfélaga og atvinnuþróunarfélaga
 - Styrkja þarf sveitarfélögin sem stjórnsýslueiningar
 - Styrkja þarf atvinnuþróunarfélögin og þau þurfa í ríkari mæli að verða; samstarfsvettvangur, miðstöð þekkingar og hafa mannafl og fjármagn til að skapa jákvæða byggðaðróun heima í héraði.
 - Vaxtasamningar

Atvinnuþróunarfélögin

- Hafa skýr og vel skilgreind verkefni og um þau ríki sátt.
- Vera samstarfsvettvangur og ekki síst að vera í góðu sambandi við sveitarfélög og aðra slíka aðila innan síns svæðis.
- Safna að sér þekkingu og miðla henni til aðila á sínu svæði
- Hafa burði til að stýra stefnumótun og taka þátt í þróunarverkefnum
- Hafa fjármagn til verkefna
- Hafa burði til að vera málsvari og fulltrúi síns svæðis gangvart ríki, stofnunum og erlendum aðilum.